

Mihin erimielisyydet virkakysymyksessä perustuvat?

Vastaus John Vikströmille

TIMO JUNKKAALA

Emeritusarkkipiispa John Vikström on viime vuosina useita kertoja kirjoituksissaan haastanut pohtimaan, mistä perimmältään on kysymys naispappeuden torjunnassa. Viimeksi hän esitti tämän kysymyksen *Teologisen Aikakauskirjan* numerossa 3/2009. Koska asialliseen haasteeseen on syytä vastata enkä ole havainnut, että kukaan toinen olisi sitä tehnyt, yritän sanoa jotakin.

Itse asiassa Vikströmin kysymys ilahdutti minua. Viime vuosina ei käsittäkseni ole juurikaan käyty keskustelua erilaisten virkanäkemyksen perusteista, vaan on tyydytty pysymään juoksuhaudoissa ja ampumaan sieltä. Toisaalta olen Vikströmin kanssa samaa mieltä siitä, että olisi toivottavaa, ettei meidän enää tarvitsisi käydä keskustelua naispappeudesta. Mutta koska olisi, kuten hän toteaa, ”vastuutonta jatkaa nykyistä yhteistyökiistaa kaikkine vaurioineen ilman, että siihen liittyvä teologinen problematiikka selvitetään perusteellisesti”, on esitettyyn kysymykseen syytä koettaa vastata.

Vikström esittää kaksi kysymystä. Ensinnäkin hän toivoo, että vihdoinkin päästäisiin selville siitä, mikä on varsinainen ydin naispappeuteen ja yhteistyöhön liittyvissä teologisissa näkemyseroissa. Toiseksi hän kysyy, mitkä ovat perustelut sille, että nainen voi toimia lehtorina mutta ei pappina.

Teologisesti näkemyseron ydin näyttäisi olevan siinä, miten muuttuneen yhteiskunnallisen tilanteen arvioidaan vaikuttavan raamatuntulkintaan. Naispappeuden kannattajien mukaan oli ymmärrettävää, että nainen ei voinut toimia pappina Uuden testamentin aikaan. Se olisi ollut tuossa kulttuurissa ja yhteiskunnallisessa tilanteessa mahdotonta. Mutta sen jälkeen, kun nainen on tullut tasa-arvoiseksi miehen kanssa ja saanut riittävän koulutuksen, esteet naispappeudelle ovat poistuneet. Uudessa tilanteessa Raamattua voidaan tulkita niin, ettei ole vain mahdollista vaan oikeastaan välttämätöntä avata pappisvirka myös naisille. Uudesta testamentista löydetään tueksi muun muassa naisten toimiminen ylösnousemuksen todistajina ja Paavalin opetus siitä, että Jumalan seurakunnassa kaatuvat kaikki rajaidat myös sukupuolten väliltä.

Naispappeuteen torjuvasti suhtautuvat korostavat, että Jeesus ja alkuseurakunta ylittivät monessa kohdassa vallitsevan kulttuurin rajat. Juuri se, että Jeesus piti naista miehen kanssa tasaveroisena ja että laajempaan opetuslasten joukkoon kuului sekä miehiä että naisia, mutta Jeesus kuitenkin valitsi apostoleiksi vain miehiä, puhuu naispappeutta vastaan. Sama viesti on sillä, ettei alkuseurakunta omaksunut ympäröivästä yhteiskunnasta naisen

alistettua asemaa, vaan julisti ja toteutti tasa-arvoa, mutta ei kuitenkaan valinnut naisia kaitsijoiksi ja johtajiksi.

Naispappeuteen torjuvasti suhtautuvien mukaan Raamatusta ei löydy perusteita naispappeudelle. Yksittäisten Raamatun kohtien tulkitsemisessa voi olla vaikeuksia, mutta kokonaisnäkemys on selvä. Paavalin opetus, jonka mukaan ”naisten tulee olla vaiti seurakunnan kokouksissa” (1. Kor. 14:34), liittyy jumalanpalvelusta koskeviin ohjeisiin. Perusteluksi Paavali vetoaa kirkon yleiseen käytäntöön, jumalanpalvelustapaan ja Kristuksen omaan käskyyn. Toisessa kohdassa (1. Tim. 2:12) naisen opetuskielto perustellaan luomisjärjestyksellä.

Naispappeuteen torjuvasti suhtautuvat muistuttavat, ettei naispappeus ollut tuntematon Uuden testamentin aikana. Pakanallisissa uskonnoissa oli naispappeja samoin kuin joissakin lahoissa. Kristillinen kirkko valitsi tietoisesti toisen käytännön. Edelleen todetaan, että naispappeus oli kirkolle vieras asia yli 1900 vuotta. Kun sitä alettiin ajaa, vaatimus ei noussut Raamatusta ja uskon perusteista, vaan tasa-arvoideologiasta ja valtiokirkollisuudesta, jossa pelättiin kirkon ja valtion suhteiden katkeamista. On myös syytä muistaa, että kristikunnan enemmistö suhtautuu yhä torjuen naispappeuteen.

Kaikki edellä sanottu on tuttua niille, jotka ovat aiemmin seuranneet kirkollista keskustelua, mutta ehkä sen kertaaminen on paikallaan, kun perusteista ei viime aikoina ole puhuttu. Vikströmin toinen kysymys vie alueelle, jota on käsitelty vähemmän. Hän kysyy, miksi naispappeuden torjujat hyväksyivät lehtorin viran ja jopa siihen liittyneet varsin papillisilta kuulostavat tehtävät, mutta eivät hyväksy naispappeutta. Hän viittaa siihen, että ennen naispappeuden hyväksymistä kirkolliskokous antoi lehtoreille oikeuden yksityiseen ehtoollisen jakamiseen, konfirmaation toimittamiseen ja saarnaamiseen päiväjumalanpalveluksessa kirkkoherran luvalla. Vikströmin mukaan tämä merkitsee sitä, että yksimielisesti luovuttiin siitä, että naisen alamaisuutta käsittelevät kohdat olisivat esteenä naisen toimimiselle tasavertaisesti miehen kanssa seurakunnassa. Vikströmin mukaan päätös merkitsi myös

sitä, että naisen toimittama ehtoollinen hyväksyttiin oikeaksi ehtoolliseksi. Tältä pohjalta Vikström piti ratkaisevana kysymystä, mihin perustuu käsitys siitä, että nainen voi jakaa sakramenteja yksityisesti, muttei julkisesti, ja saarnata kirkkoherran luvalla, mutta ei toimittaa päiväjumalanpalvelusta.

Naispappeuden torjujat ovat aina kannattaneet lehtorin virkaa ja sen säilyttämistä. He ovat pitäneet suurena vahinkona, että lehtorin virat on muutettu papin viroiksi. Vastaus Vikströmin kysymykseen nousee siitä, mitä on pidetty erityisesti papille kuuluvina tehtävinä. Juuri apostoleille Jeesus antoi kastekäskyn ja ehtoollisen toimittamisen. Paavalin kirjeiden mukaan seurakunnan johtaminen ja opetus-tehtävä jumalanpalveluksessa kuului kaitsijoille ja vanhimmille, mihin tehtäviin valittiin miehiä. Kun meidän pappisvirkamme katsotaan pohjautuvan apostolaattiin ja kaitsijan ja vanhimman virkoihin, on kirkossa perinteisesti katsottu, että sakramenttien toimittaminen, jumalanpalveluksen saarna ja seurakunnan johtaminen ovat papin tehtäviä. Toisaalta on pidetty mahdollisena, että diakoni voi viedä papin siunaaman ehtoollisen esimerkiksi sairaille. Kirkkoherran luvalla seurakunnissa ovat voineet saarnata muutkin kuin papit. Näistä syistä lehtorin oikeuksia saatettiin laajentaa. Toinen syy siihen, että lehtorin oikeuksia lisättiin, lienee ollut se, että naispappeuden kannattajat yrittivät sillä tavoin rakentaa tietä naispappeuden toteuttamiselle. Toiset puolestaan ehkä ajattelivat, että näin voitaisiin torjua naispappeus.

Miten tästä eteenpäin? Viimeisimpien kyselyjen mukaan kirkon jäsenistä noin kuusi prosenttia suhtautuu naispappeuteen torjuen. Luku tuntuu aika pieneltä. Se merkitsee kuitenkin, että tällä kannalla on noin 250 000 kirkon jäsentä, joista todennäköisesti suurin osa on vahvasti Raamattuun ja tunnustukseen sitoutunutta joukkoa. Kaikesta päätellen joukossa on paljon nuoria ja nuoria aikuisia. Mikään ei viittaa siihen, että tämä joukko olisi katoamassa olemattomiin.

Vikströmin kirjoitus on toivon merkki. Ehkä asiallinen keskustelu on vielä mahdollista. Täytyy toivoa, että kirkossa kunnioitettaisiin Raamattuun ja tunnustukseen sitoutunutta vakaumusta silloinkin

kun se poikkeaa enemmistön kannasta. Viime vuodet ovat olleet tässä suhteessa vaikeita. Osa piispakunnasta ja kirkkoherroista on hakenut niin sanottua lopullista ratkaisua Heikan komitean mietinnön ja piispojen selonteon hengessä. Tuloksena on ollut oikeudenkäyntejä ja viraltapanoja ja moni kirkon uskollinen jäsen on karkotettu seurakunnasta.

Mutta on ollut myös toivon merkkejä. Piispat ja vanhalla virkakannalla olevien järjestöjen johtajat hyväksyivät keväällä 2009 niin sanotun tahdonilmauksen, jolla pyrittiin rakentavan ilmapiirin vahvistumiseen ja tilan antamiseen vanhalla virkakannalla oleville. Nyt kun kirkon ja Luther-Säätiön välit ovat kärjistyneet katkeamispisteeseen, kuuluu kysymys, mitä kirkon johto voisi tehdä sen hyväksi, että ne vanhalla virkakannalla olevat henkilöt, jotka haluaisivat edelleen toimia kirkossa ja yhteistyössä seurakuntien kanssa, voisivat sen tehdä. Asia ei ole liian vaikea hoidettavaksi, jos tahtoa riittää. Mutta aika alkaa käydä vähiin.